

3. Коелет. URL: <https://online-knigi.com.ua/page/611206> (дата звернення: 23.03.2021).

4. Розвиток єврейської думки як чинник формування суспільних цінностей у світі: історіографія 90-х років XX століття. URL: https://ipend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/kozerod_rozvytok.pdf (дата звернення: 23.03.2021).

5. Трактаат Авот. URL: http://www.shabat-shalom.info/books/Mishna/Pirkey_Avot/Pirkey_Avot_0.htm (дата звернення: 23.03.2021).

Крамнична Софія

Донецький національний університет імені Василя Стуса

ЗВИЧАЇ АРАБІВ ДО ПРИЙНЯТТЯ ІСЛАМУ

Анотація. Метою цієї роботи є висвітлення історичного та релігійного аспекту звичаїв арабів до прийняття ісламу. Іслам – одна з молодих релігій серед провідних вірувань світу, яка нині посідає провідне місце серед віросповідання людей, перебуваючи на другій позиції за кількістю прихильників після християнства.

Ключові слова: іслам, релігія, звичаї арабів, проповідь Магомета.

Abstract. The purpose of this work is the coverage of the historical and religious aspects of the custom of the Arabs before the adoption of Islam. Islam is one of the young religions among the leading beliefs of the world, which now occupies a leading place among the religion of people, occupying a second position by the number of supporters after Christianity.

Key words: Islam, religion, customs of the Arabs, sermon of Mohammed.

Іслам виник в Азії, на Аравійському півострові, в його західній частині – області Хіджаз у VII столітті н. е. У ті давні часи в древніх містах Мецці і Ясрибі (з епохи ісламу Медіна) проживали араби і відносно невеликі групи інших народів, які в більшості сповідали давньо аравійські язичницькі культури, а також частково християнство, іудаїзм і зороастризм. У широкому сенсі батьківщиною Магомета можна назвати весь Аравійський півострів, який за площею дорівнює чверті Європи. Жителі Аравії свою батьківщину називали Островом арабів, оскільки навколо нього практично звідусіль була вода. У кочівників століттями зберігався майже без змін племінний лад. Влада глави племені – шейха – ґрунтувалася на його авторитеті, а всі серйозні питання він вирішував разом зі старійшинами. Шейх також займався зносинами з іншими племенами і був ватажком під час військових операцій. Він приймав гостей (закони гостинності були священні). Араби, як і інші кочові народи, відрізнялися своєю гостинністю. Навіть смертельний ворог, який доторкнеться до намету, міг вважати себе в цілковитій безпеці, бо на гостей не поширювався закон кровної помсти. Щодо боргу кровної помсти, то араби вважали, що якби його не було, то ніхто не міг би відчувати себе в безпеці навіть у власному будинку.

Характерними рисами цих «синів пустелі» були горда свідомість честі і свободи, войовничий і хижацький характер, сильна чуттєва збудливість і повна

безтурботність щодо майбутнього. Але кожен завжди відчував себе частиною роду, клану, племені, а за вчинки кожної окремої людини відповідав не тільки він сам, але і все плем'я. І внаслідок цього між різними племенами існувала тривала, непримиренна ворожнеча. Араб «був вільний молитися будь-яким богам і йти будь-яким шляхом, навіть під час війни він міг залишитися в будинку – не було ні поліції, ні армії, які могли б примусити його силою відправитися на війну або робити будь-яку роботу, його особиста свобода не була обмежена нічим, ... крім повної залежності від свого племені. Якщо плем'я виганяло його, він одразу ж позбавлявся взагалі всіх прав – ставав халі, людиною поза законом» [3].

Що стосується релігійного аспекту, араби не мали ніякої здатності до абстрактного сприйняття навколишнього світу, їх релігійні уявлення були нескладні і не сприяли більш глибокому висвітленню і пошвавленню звичаїв культу. Це було однією з основних причин, яка заважала їм сприйняти християнство. Дійсно, в арабському язичництві ми бачимо поклоніння деревам і камінню (Кааба), шанування мертвих, культ небесних світил.

Ціле століття, яке передувало виходу Магомета на проповідь, було пройняте очікуванням якихось змін, зрушень, що знайшло конкретне відображення майже у всіх сферах життя і творчості. Освіта міжплемінного союзу, обов'язково мала під собою ідеологічну основу і впливала на релігійний культ. У Мецці, яка була найважливішим центром Аравії, в той час з'явилися люди, які свої релігійні погляди поширювали по всьому півострову. Крім того, тут створилися сприятливі умови для пробудження вільнодумства, появи людей, які досить скептично ставилися до старих язичницьких культів з величезним пантеоном богів (в Каабі, до її очищення Магометом, було приблизно 360 ідолів) і зверталися до монотеїзму. На жаль, вони не приймали проповіді християн і не хотіли розділяти поглядів іудеїв і зороастрійців: вони відмовилися від місцевого політеїзму, але і релігій іноземців не хотіли. Тому встановили рух ханіфів – шукачів істини – і були носіями ідей раннього арабського монотеїзму.

Далі помітна внутрішня схожість деяких положень ісламу з християнськими єретиками. Цікаво, що «ще в XV столітті Микола Кузанський стверджував, що Магомет прийняв християнство від несторіанського ченця Сергія і проповідував в їхній Мецці, але потім був збитий з пантелику євреями» [4]. Взагалі Магомет був неписьменний, але є думки, що його вчителями були «бродячі проповідники християн, сектанти зі Східної Сирії, з околиць Візантії, і віру цих сектантів він вважав найбільш характерною для всіх християн» [1]. До своєї смерті Хадіджа була радником свого чоловіка та заохочувала Магомета в поданні милостині і не шкодувала для цього свого багатства. Вона нагадувала чоловікові йти за заповідями Мойсея і відкидати язичницькі звичаї.

Для багатьох жителів Аравійського півострова місцеві язичницькі культури були занадто грубі та незмінні, а те християнство, з яким вони зіткнулися, їх не задовольняло, проте той стан, який передував проповіді Магомета, був основною темою та ідеєю, де засуджувалися війни і збройні сутички, тому обіцянка спокійного і забезпеченого життя змінила їхню думку.

Отже, проповідь Магомета була прийнята арабами. Заклик Магомета об'єднатися незалежно від етнічної та племінної належності був новим поштовхом для об'єктивних соціально-економічних і політичних процесів. Проголошена ним релігія відповідала звичаям жителів Аравії і стала для них об'єднуючою ідеєю, яка була необхідна в той час.

Джерела та література

1. Латигіна Н. Іслам: шлях крізь століття. Київ: «Монографія», 2016. 25 с.
2. Мирський Г. Іслам: Історія та сучасність. 2010. С. 2–5.
3. Панова В., Вахтін Ю. Життя Магомета. *Наука та життя*. 1990. № 7. 138 с.
4. Соловйов В. Магомет. Його життя та релігійне вчення. СПб, 1902. С. 20–21.

Голоскевич Єлизавета

Донецький національний університет імені Василя Стуса

ШАРІАТ ЯК СИСТЕМА МОРАЛЬНО-ПРАВОВИХ НОРМ ІСЛАМУ

Анотація. Метою роботи є розгляд етичної сторони ісламу, а саме системи шаріату. Шаріат – система законів та норм в ісламі, що регулює соціально-економічне, морально-правове та релігійне життя в мусульманському суспільстві. Для мусульман є два джерела віровчень – Коран та Сунна (звичай, приклад), вони є незмінними. Саме вони диктують правила життя віруючого мусульманина.

Ключові слова: іслам, релігія, шаріат, норми поведінки мусульманина, Коран.

Abstract. The purpose of this paper is to consider the ethical side of Islam, namely - the Sharia system. Sharia is a system of laws and norms in Islam that regulates the socio-economic, moral, legal and religious life in Muslim society. For Muslims, there are two sources of doctrine – the Qur'an and the Sunnah (custom, example), they are immutable. They dictate the rules of life of a believing Muslim.

Key words: Islam, religion, Sharia, norms of Muslim behavior, the Koran.

Термін «шаріат» вперше зустрічається в Корані у значенні «правильний шлях» або «ясний шлях». Ісламська традиція пов'язує поняття шаріату з його використанням у Корані для позначення накресленого Аллахом прямого шляху, ідучи яким правовірний досягає моральної досконалості, мирського благополуччя та може досягти раю [2].

У широкому розумінні шаріат є ретельно розробленим кодексом поведінки, або ж канonom, що містить у собі обрядові норми богопоклоніння, моральні закони сімейного та суспільного життя, різного роду дозволи, приписи та заборони, метою яких є регулювання відносин мусульманина з Богом, з суспільством загалом та з людиною зокрема. Систему законів шаріату іноді не зовсім точно називають мусульманським правом, оскільки вона охоплює набагато ширше коло питань, ніж сфера права. Дін – це віра ісламу, яка не